

Kolozsvári Hírlap

FÜGGETLEN NAPILAP.

Megjelenik mindennap.

Ara 2 fillér.

Főszerkesztő:

Dr. ÓVÁRI ELEMÉR.

Felelős szerkesztő:

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Kossuth Lajos-uteza 17. sz.

Nem kell a német szó.

Nekem nem kell. Nem kell önnek sem olvasóm, nem kell itthon senkinek, aki magyarnak vallja magát, de kell Ausztriának. Nemcsak ott a Lajta mellett, ahol valamilyen zagyvalékot beszélnek, melyet ők németnek neveznek, hanem kell nekik Lembergben, Prágában, Triesztben egyaránt, de kell főleg Magyarországon és különösen Budapesten, ebben a második legnagyobb városban „im oesterreih Kaiserrich“ ahogyan ezt egyik-másik osztrák elemi iskolai földrajz magyarázza a kis Luegereknek, Pittreicheknek és Windisgrätzeknek.

Prágában azért mégsem beszélnek németül. Egy izben a cseh fővárosban kalapot akartam vásárolni. Bementem egy kalaposboltba és mert csehül nem tudok, németül kértem a kalapot. Az üzlettulajdosos valamit csehül válaszolt, mire én azt mondtam; nem értem. Akkor azt mondtotta; nix dajcs!

Ezt megértettem. De megmagyaráztam neki, hogy nem osztrák vagyok, hanem magyar, de csehül nem tudok. És ekkor az én emberem egyszerre tudott németül, szidtuk együtt az osztrákot, akivel ő németül nem beszél, ha van valami mondani valója a besztének, tanuljon meg csehül.

Hát ez az igazi. Ez a helyes! Cseh ember nem tesz ki német cégtáblát. Dicsérem érte. És e naptól fogva szeretem ezt az erőteljes, életképes nemzetet, amelyen semmiféle gaz elnyomatási fizika nem fog

és mely oly arányban, oly mértékben nemzetesít, hogy hamarosan el fogja érni mindazt, amit akar.

De mi? Nagynehezen eljutottunk oda, hogy nem türünk el állandó német színházat Budapesten. A vidéki városok némelyikében a szász lakta vidékeken a német dominál és a magyart türik meg. Még szép tőlük, hogy megtürük. De a német komédia kiközösítése még itt a fővárosban is csak maszlag. Színház nincsen, de német komédiát játszanak városzert a legtöbb mulatóhelyen. És bár ez a komédiázás a színjátszásnak csak legalsabb fattyuhajtása, addig ez a főváros nem fog teljesen megmagyarosodni, míg ennek az osztrák-zsidó-német bänkelsängerthumnak végét nem keritjük.

Azért mi örömmel üdvözöljük azt a javaslatot, mely a mulatóhelyekről ki akarja tiltani a német komédiajátást.

Még ez sem elég ahhoz, hogy célra vezessen, mert fognak azért ott osztrákul, vagy lebergi németességgel még eleget gajdolni, de mégis közelebb visz a célhoz, uert háttérbe szorítja a németet.

Azonban nem bizonyos, hogy a közgyűlésen a német ellen határoznak is, nem bizonyos, hogy a belügyminiszter engedni a németet kidobni.

Mert Budapest világváros és itt kell, mert különben megtörténhetik, hogy ez a nép teljesen elfelejti a német szót.

Egy nagy sztrájk.

Budapesten megmozdultak a szabómunkások. Ezalatt nemcsak segédeket kell érteni, azokat tehát, akik mesternél dolgoznak hetibérért, hanem azokat a kismestereket, kik otthon egyedül, vagy másodmagukkal végzik a darab munkát.

Kétségtelen, hogy alig van iparág, melynél a verseny nagyobb lenne, mint amilyen a férfiszabóságnál, de az is kétségtelen, hogy alig van iparág, melynél a vevőt gyakoriabban és erősebben becsapnák, mint a férfiszabóságnál.

Alkalmat erre főleg a részletüzlet ad, melynél a vevő ugyanazon holmit, amelyet az üzletben készpénz 36 koronáért kap, részletre 80—85 koronával fizet meg, tehát több mint két ruha árát adja egy ruháért. Igaz, azt mondják, hogy az ilyen ruhánál jobb a szövét, a hozzávaló, a munka, ez azonban csak maszlag, s legfőbb ideje, hogy az új polgári perrendtartás létesüljön és érvénybe lépjen, hogy így az új részletüzlet törvény a szegény embert legalább némileg megvédje ezektől a szövét- és munkauzorsorásoktól.

Arra még nincsen törvény, még csak tervezetben van, hogy a munkásokat megvédje ezektől az uzorsorásoktól, akik egy egész öltönyért, melyért ők 70—80 kor. szednek a vevőtől, alig 6—9 koronát fizetnek a munkásnak. ha saját műhelyükben dolgoztatnak, úgy még ennyit sem.

Igy természetes, ha a munkások végre is megunják ezt a rabszolgaságot, melyben legkevesebb 12 órai munkaidő mellett még a maguk megélhetését sem tudják biztosítani, nemhogy a családjukról gondoskodni tudnának.

Meggörnyedten, piszkos zugokban, ember, ember hátán dolgoznak ezek a szerencsétlenek, a varrógépek zakatolása és a va-

TÁRCZA.

Dalol a lányka . .

Dalol a lányka vidáman, nevetve,
Tűzes tánczára felpezsűl a vér,
Lázás susogás kél a férfi ajkon:
„Egy csókja ennek milliókat ér!”
S hullnak lábához szebbnél szebb virágok,
Halomra áll a sok, sok drága kő . . !
Szédül a lányka . . Menyi féfi szívnek,
Egész világnak lett a hőse ő!

Csöndes a hangja egy picziny harangnak,
Távoli zajban, hogy juthatna el?
Csak a faluban értik meg a hangját,
És rá a világ is sirva felel.
S a mig a lányka vigan lejti tánczát
És csábos ajka vidám dalol . .
Lélekarangnak bús szólása mellett,
Az édes anyja csöndben haldokol.

Koncz Béla.

A kivégzés előtt.

— Vajon erősebb volna a szerelem a halálnál? — kérdezte Mérioux. — Néhány bolond vagy különc talán így gondolkozik, de hogy valóban akadna olyan halálraítelt, aki kivégzése előestéjén a szerelemre gondolna, alig hiszem. Kettő semmiesetre sem akadna, egy is nehezen.

— Bizonyos ön ebben? — szólalt meg most Marc Fauvelle. — Vagy volt talán személyes alkalmam erről meggyőződni? Ami engem illet, én inkább hiszek Renannak, aki azt mondja, hogy a halál közeledése valósággal a tulzásig fokozza a szerelem érzetét. Nyiltan bevallom, hogy jómagamnak is vannak tapasztalataim e tárgyban: egyszer halálra voltam ítélve és a halál előtt elragadtott a szerelmi szenvedély . . . Még 1868-ban volt; ama véres háború idején, amelyet a paraguayi diktátor, Don Francisco Lopez viselt Brazília, La Plata és Uruguay ellen. Lopez mintaképe volt a vérengző zsarnoknak, aki csak a halál aratásában lelte kedvét.

Az esztelenségig kalandos hajlamom oda vitt engem is a háborúba. A fenségességgel volt határos az a rettenetes vérontás, a melylyel ez a háború járt. Don Lopez barmok módjára

kergette igája alá a férfiakat az egész birodalmon keresztül. Aki ellenállott, vagy első szóra meg nem adta magát, azt kivégeztette. Minthogy pedig takarékoskodni kellett a lóporral, egyszerűen kardélre hányatta őket, ha elegendő fa nem volt azon tájon, hogy felköthesse elíteltjeit. Ami a nőket és gyermekeket illeti, azokra hasonló sors várt, ha csak különös kegyelmes perczében Don Lopez meg nem szánta őket; akkor azonban igyekezniök kellett minél gyorsabban eltakarodni az utjából.

Egy juliusi reggelen, amikor Don Lopez tisztjei „megtisztogattak” egy tájékat, én is belekeveredtem a tömkelegbe. Elég oktalan voltam első szóra meg nem adni magam, de biztam drága és jó fegyvereimben, amelyek nálam voltak. Egy vadállati tiszt, aki kapitányi rangot viselt, szemet vetett a fegyvereimre, s azonnal kinevezvén magát örökösömmé, engem lefogott. Hogy miért nem mérszáraltatott le ott nyomban, az mind égis talány marad előttem; valószínűleg jobban kedvelte a tömeges kivégzéseket. Bármint volt is, elég az, hogy engem is halálra ítelt.

Egy kifosztott rancho lett a börtönöm. mintegy két tuczat éhenhaló férfi s fél tuczat

salók széngőzfüstje mellett. Csoda-e, ha kevesebb munkaidőt és több bért akarnak?

A munkaadók persze tiltakoznak, szabakoznak. Elvégre, ruha van elég a raktáron, aztán a mester könnyebben bírja a sztrájkot, mint a munkás, kinek ha egyetlen nap nem dolgozik, másnap már betevő falatja nincsen.

Mégis, úgy látszik, a mostani mozgalomnak lesz valamelyes véleménye. A munkások az érdektükben vivandó harchoz erősen tömörültek, már régebben készülnek rá és így sztrájkpénztárról is gondoskodtak, kitarításuk lesz, ha egyetértésben csinálják a dolgukat, ha mindent nem is de sokat fognak elérni.

Hogy pedig elérjék, ezt minden igaz emberbarát kívánja, hiszen magában a fővárosban, csaknem 15000 ember létérdekeiről van szó.

Vérnyomok a hóban.

Még a mult hó elején történt — írja a Journal — a frissen hullott hó arasznyi magosan feküdt Lille város utcáin s reggelre tükörsimára fagyott. Amikor Louis N. M. . . . jómódu lillei polgár legénye hajnalban el akarta seperni a havat a ház körül, meglepetten állott meg: a hóban vércsepp pirosított s pár lépéssel odább második, harmadik.

A legény, aki valamikor a rendőrségen szolgált s mint rokkant került kegyelemkényre Louis N. M. házába, a vérnyomok látára a detektív természetet érezte magában felébredni s elindult a nyomok után, hogy frissiben felfedezze azok okát. A vércseppek egyenesen a ház melléskő ajtajához vezettek s ott véget értek. A vércseppek mellett lábnyomok is voltak, amelyekből első tekintetre látszott, hogy az illető a házba jött.

A házilegény első gyanuja az volt, hogy a gazdáját érte valami baleset s az ő nyomai azok. Minthogy még nagyon korán volt, nem akarta fellármázni a házat, hanem inkább visszafelé sietett a nyomok mentén, hogy azok eredetét kikutassa. A nyomok a harmadik utczába vezették, szintén egy házhoz, amelyet jól ismert a legény: ott lakott Charles R. egykori városi tisztviselő özvegye.

Most már a legény körülbelül sejtette a dolgot s belátott az eset titkába, mert a városban már régóta bessélt a sutgó pletyka arról, hogy Louis N. M. miért maradoz el gyakran a házából egész éjszakákra.

Amikor Louis N. M. legénye ismét vizsátért, a többi legények is ébren voltak már s felfedezték szintén a vérnyomokat. A szobaleány erre elment felkölteni az urnóját, akinek sejtelve sem volt arról, hogy az ura

nő társaságában. Az őreink — öt banditaarcu katoná — fegyverrel őrizték a ház kijáratait és a kertet.

* * *

A rancho belsejében eléggé kényelmes volt a tartózkodás. Három szoba nyílt egymásba; a legkisebbet én foglaltam el két fiatal hölgygel. Mindenekelőtt, kedves Mérieux barátom, a halál volt erősebb, azaz kínosabb, amikor ezt a bájos két hölgyet megpillantottam. A hazájuk egyszerű divatja szerint voltak öltözve: egyetlen szál ingbe, semmi egyéb.

Amikor a halálos ítélet fölött már eleget gondolkoztam, jobban vettem szemügyre rabtársnőimet. Csinosak voltak, mint valamennyi nő azon a tájon, akikben az antik görögökre emlékeztető faj jellege csodás harmóniával olvadt össze a délszaki nő buja szépségével. Legszebb azonban az alkatuk volt, az a szabályos tökéletes forma, amely élő szoborként tüntette fel őket. Valami véghetleu báj volt ebben a két nőben, akik ha nem is keltették bennem nyomban a szerelem ideális érzetét, de mindenesetre azt, ami ahoz legközelebb van: a vágyat.

Közös sors várt reánk: a halál. Hanem ők, félvad lelkekkel, örökösén életveszedel-

megsebesült. Az asszony természetesen rémülten futott a férje szobájába s a sebesültet mély álomban elmerülve találta. A nagy vérvesztés kimerítette, egyébként azonban a sebe nem volt veszélyes.

— Egy kissé elmulattunk a kaszinóban — magyarázgatta a férj a balesetét; amikor aztán haza akartam jönni, valami ismeretlen utonálló — nyilván nem erről a vidékről való — megtámadott. Én védtem magam, de a gazembernek kése volt és a combomba hasított.

Az asszony hűledezve hallgatta, aztán felkiáltott.

— Nem igaz! . . . a szolga elmondott nekem mindent: te a szeretőtől jöttél! ott sebesültél meg!

A botrány persze nagy volt a városban s titokzatossá tette az, hogy Louis N. M. minden vallatás mellett sem akarta a menyőlyét elárulni. Most már balesettel takargatta a titkot. Hanem a felesége ezzel nem elégedett meg s válópert indított a férje ellen. A különösen romantikus bizonyítékok nagy hatást keltettek a tárgyaláson, amely három nap előtt volt s azzal végződött, hogy a bírónak sikerült bocsánatadásra megbékéltetni a feleséget, akit vérnyomok vezettek a férje csapodárságára.

A hála.

A mult év egyik nyári éjszakáján a Párizs mellett lévő Saint-Cloudban egy gazdag villatulajdonos, Maurice Dusang a leánya társaságában haza felé tartott, egy ismerős család házából, amikor hirtelen egy fa árnyékából kivált egy alak s a következő pillanatban torkon ragadta az apát, aki a megdöbbenéstől szólni sem tudott; a leányra pedig rákiáltott:

Ne kiálts, különben beledöföm az öregbe a kést! . . .

A leány természetesen meg sem mert moccani s a bandita hozzálátott a fosztogatáshoz.

Ebben a percben azonban az utcába, ahol ez a rablóhíória történt, befordult egy ur, akinek közeledtére a bandita kerekelt oldott. A megmenekültek hálásan köszönték meg az ismeretlen urnak a véletlen közbenlépését. A kölcsönös bemutatkozás után a fiatalember hazáig kísérte őket, aztán elvált tőlük.

Másnap az apa levélben is megköszönte a megmentőjének szolgálatát s meghívta őt a házába. Ettől fogva Jean Remeau mind gyakoribb látogatója lett a saint-cloudi villának; minthogy feleséges ember volt, bemutatta őt is a családnak, de később mégis inkább egyedül járt a házba.

mek között élve, sokkal kevésbe érezték a megsemmisülés gondolatát. Valóságos közönyvel látszottak fogadni a legrettenetesebb véget. Ha valamit sajnáltak, csak az volt, hogy itt kell hagyniok a gyönyöröket, amelyeket még meg sem ismertek.

Egy ideig szótlanul néztük egymást, hanem a tekinteteink ugyanazt a gondolatot sugták nekünk; — azt a gondolatot, hogy immár egy is mindegy; ezen a négy falon keresztül számunkra más világ nem létezik többé s ami létezik, az csak a vég. És lassankint szomorú mosoly egyesítette a gondolatainkat, barátokká lettünk, amint hogy az természetes is volt. Elvoltam ragadtatva e két elegáns teremtes által; fokozta pedig gyönyörömet az, hogy ők hasonló érzelmeket kezdtek táplálni irántam. Aztán a gyengédség megfőrté az erény végső hatalmát és néhány órán át, közvetlenül a halál előtt, teljességgel megfelelkeztem a halálról, melynek gondolatát legyőzte az erősebb érzés, a szerelem. Boldog, határtalanul boldog voltam; boldogabb, mint azelőtt, vagy azóta az életben.

* * *

— Alkonyatkor, fejezte be Marc Fauelle az elbeszélését, kardéltre hánytak ben-

Az apa hamar észrevette, hogy szép leánya mély hatást tett a „megmentőre“ s hogy a kisasszony sem idegenkedik tőle. A dolog természetesen nem volt inyére, de hát nem tilthatta ki a házából azt, aki iránt hálával volt lekötve.

A szerelem mind élesebb arányokat kezdett ölteni, míg végre most heves fordulatot vett.

A mult hét péntekjén, mialatt az apa Párizsban volt üzleti ügyekkel elfoglalva, a leánya szép levelet irt atyjának, abban eceselt mély háláérzetét a „megmentő“ iránt s mivel nem akarja őt ellenállásával kinézni, elhatározta, hogy megszökik vele Angliába. Mire Dusang ur hazajött, a szökevények már messze robogtak.

A hála e különös megnyilatkozása természetesen élénk fájdalmat keltett az apában, aki most már keserűen bánja, hogy miért is nem fosztotta ki őt az útszéli bandita.

Az elhagyott bosszúja.

Az élet apró drámáiból, amelyek a rendőri hírek sommás soraiiban tükröződnek, megkapó jelenetet ír a Figaro.

A párizsi Nouveauté-színház pénteki előadása után, amikor a színházi közönség kitódult, egy csipkés selymekbe, prémekekbe burkolt elegáns hölgyet segítette kocsiba egy csinos, fiatal uri ember. Ebben a pillanatban, amint a fiatal ember éppen a hölgye mellé a kocsiba készült ülni, hirtelen elébe toppant egy egyszerűen öltözött nő és megszeritotta a karját.

— Eugéne! . . . csak egy pillanatra . . .

A fiatalember meglepetve, dühösen tántorodott vissza és ellökte magától a nőt

— Mit akarsz? . . . Micsoda arcátlan-ság ez? . . . Megbolondultál?

A jelenetre figyelmessé lettek a körülállók, különösen, amikor a szerény öltözött nő éles hangon kezdte a mondókáját:

— Hogy mit akarok? . . . Azt akarom, hogy segíts rajtam, te nyomorult. Elcsábítottál, ott hagytál, most pedig ezzel a cifra dámával pompázol . . . No hát tudd meg, hogy engem nem lehet kicsavart citromként elhajtani . . . Tudja meg az a dáma is, hogy milyen gazember vagy! . . . Nesze, pfuj!

Két pof . . . aztán a fiatalembernek végre sikerült beugrani a kocsiba, ahol arcát eltakarva reszketett a másik szerető. A kocsis a tömeg hangos kacagása és bravókiáltása között sietett tovább a jelenet szinteréről.

A kelepce.

Az Echo de Paris írja ezt a mulatságos dolgot: A Páris mellett fekvő Saint-Maudéban egy előkelő család villaszerű háza néhány

nünket. Mint a mézárszékre terelt barmokat, úgy hajtottak ki bennünket a szabadba, ahol aztán Don Lopez katonái az összekötözött kezű elítélteket tetszési módon lekasabolták. Láttam szép kedvesemet elesni a kardok alatt; — aztán engem ért az oldalamba egy éles penge . . . Huszonnégy órával később ébredtem fel önkívületemből; valami csodálatos véletlen következtében egyik kedvesem szintén feléledt több más lekasabolt emberrel egyetemben, akiket leszurkáltak, ott hagytak, nem törődve többé velük. Nem akarom elmondani azt a hosszadalmas történetet, miként menekültem meg a kedvesemmel halálos sebeink ellenére is a braziliai erdőkön át, hogyan futottunk az ellenség megkerülésével jóbarátok közé, akik ápolás alá vettek . . .

Még öt éven át éltem aztán Rosarioal együtt és noha izlésünk, szokásaink, ösztöneink teljesen különböztek egymástól, igaz szenvedéllyel szerettük egymást „a halálunk emlékére“ — és sokáig nem tudtam megvigasztalódni elveszte fölött, amikor a sárgaláz etragadta őt mellőlem.

J. H. Rosny.

